

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus hedelmöityshoidoista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta

Pääasiallinen sisältö

Asetusmuutoksessa esitetään muutettavaksi hedelmöityshoidoista annettua sosiaali- ja terveysministeriön asetusta. Munasolujen luovuttajalle maksettavaa haittakorvausta ei olla korotettu asetuksen tultua voimaan 1.9.2007. Asetusta muutettaisiin siten, että munasolujen luovuttamisesta maksettavaan haittakorvaukseen tehtäisiin tasokorotus kansaneläkeindeksin mukaisesti korottamalla haittakorvausta 250 eurosta pyöristettynä 350 euroon. Muutoksen tarkoituksena on varmistaa, että munasolujen luovuttamisesta voi saada jatkossakin luovutuksesta aiheutuvaa haittaa vastaavan korvauksen. Lisäksi asetukseen tehtäisiin muita teknisiä päivityksiä muun muassa valtion aluehallinnon uudistukseen liittyen.

Asetuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2026.

1. Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Munasolujen luovuttamisesta maksettavan haittakorvauksen korotus on ollut eräs väestöpoliittisen työryhmän esittämä lyhyen aikavälin toimenpide lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi.¹ Pääministeri Petteri Orpon hallitus linjasi vuosien 2026–2029 julkisen talouden suunnitelmassa väestöpoliittisen ohjelmaluonnoksen mukaisten syntyvyyteen positiivisesti vaikuttavien toimenpiteiden rahoittamisesta. Eräs pääministeri Petteri Orpon hallituksen linjaama toimenpide on tasokorotuksen tekeminen munasolujen luovuttajalle maksettavaan haittakorvaukseen. Munasolujen luovuttamisesta maksettavasta haittakorvauksesta säädetään hedelmöityshoidoista annetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (825/2007), jäljempänä *hedelmöityshoitoasetus*. Hedelmöityshoitoasetuksen 4.2 §:n mukaan munasolujen luovuttajalle voidaan 1 momentissa säädetyn lisäksi korvata muuna haittana luovutuksen aiheuttamasta henkisestä ja ruumiillisesta rasituksesta, epämukavuudesta sekä jokapäiväisten toimintojen rajoittumisesta enintään 250 euroa luovutuskertaa kohden. Haittakorvaus maksetaan munasolujen luovuttajalle ansionmenetyksen ja matkakulujen korvaamisen lisäksi. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen linjaaman haittakorvauksen korotuksen tarkoituksena on varmistaa, että munasolujen luovuttamisesta voi saada jatkossakin haittaa vastaavan korvauksen.

Valtion aluehallinnon uudistuksessa kootaan valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtäviä uuteen valtakunnalliseen virastoon. Uudistamisen tavoitteena on vahvistaa ja yhdenmukaistaa lupa- ja valvontakäytäntöä alueesta riippumatta sekä sujuvoittaa prosesseja ja palvelua. Aluehallinnon uudistus perustuu pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan.

Hedelmöityshoidoista annetun lain (1237/2006), jäljempänä *hedelmöityshoitolaki*, 21 §:n mukaan luovuttajalle voidaan suorittaa luovutuksesta aiheutuvista kuluista, ansionmenetyksestä ja muusta haitasta kohtuullinen korvaus sen mukaan kuin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa tarkemmin säädetään. Hedelmöityshoitolain 31 §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään tarvittaessa tarkemmin

¹ Valtioneuvoston julkaisuja 2025:35.

LUONNOS

VN/18228/2025

hedelmöityshoitolain 21 §:ssä tarkoitetuista korvauksista. Hedelmöityshoitolain 26 §:n mukaan palvelujen antajan on annettava tässä laissa tarkoitettusta toiminnastaan asianomaiselle viranomaiselle tiedot valvontaa, seurantaa ja tilastointia varten siten kuin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella tarkemmin säädetään.

2. Asian valmistelu

Asetusmuutos on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä.

Asetuksen valmisteluhanke on julkaistu osoitteessa <https://stm.fi/hankkeet> tunnuksella STM059:00/2025.

Asetusmuutoksen luonnos oli lausuntokierroksella x.–x.2025 Lausuntopalvelu.fi –palvelun kautta. Lausuntopyyntö lähetettiin julkisille ja yksityisille hedelmöityshoitoklinikoille, Fimealle, Valviralle, THL:lle, oikeusministeriölle sekä muille keskeisille tahoille. Myös muilla tahoilla oli mahdollisuus lausua lausuntokierroksen aikana asiasta.

Lausuntopalautetta käsitellään tarkemmin jaksossa 5.

3. Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Hedelmöityshoitolain 21 §:n mukaan sukusolujen luovuttamisesta ei saa luvata eikä suorittaa palkkiota. Luovuttajalle voidaan kuitenkin suorittaa luovutuksesta aiheutuvista kuluista, ansionmenetyksestä ja muusta haitasta kohtuullinen korvaus sen mukaan kuin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa tarkemmin säädetään. Sopimus luovutukseen liittyvästä muusta korvauksesta tai suorituksesta on mitätön.

Perustuslain 1 §:n mukaan valtiosääntö turvaa ihmisarvon loukkaamattomuuden. Ihmisarvon loukkaamattomuus voi koskea myös tilanteita, joissa ei ole kysymys vielä syntyneestä yksilöstä. Ihmisarvon loukkaamattomuus edellyttää, että ihmistä, sukusoluja tai alkioita ei käytetä kauppatavarana. Sukusolujen tai alkoiden luovuttamisen ei siten tule perustua taloudellisen hyödyn tavoitteluun, vaan toisen ihmisen auttamisen haaluun.²

Euroopan neuvoston yleissopimus ihmisoikeuksien ja ihmisarvon suojaamiseksi biologian ja lääketieteen alalla tuli Suomen osalta voimaan 1.3.2010 (SopS 24/2010), jäljempänä *biolääketiedesopimus*. Yleissopimus sisältää yhteiset ihmisoikeuksien ja ihmisarvon suojaamista koskevat vähimmäisvaatimukset sekä olemassa olevilla että kehittyvillä biolääketieteen soveltamisaloilla. Biolääketiedesopimuksen 21 artikla kieltää nimenomaisesti taloudellisen hyödyn tavoittelun. Biolääketiedesopimuksen 21 artiklan mukaan ihmisruumista ja sen osia ei saa sellaisenaan käyttää taloudellisen hyödyn tavoittelemiseksi. Kiellon tarkoituksena on biolääketiedesopimuksen 1 artiklassa määritellyn ihmisarvon periaatteen kunnioittaminen.³

Euroopan unionin perusoikeuskirjan 1 artiklan mukaan ihmisarvo on loukkaamaton, ja sitä on kunnioitettava ja suojeltava. Lisäksi perusoikeuskirjan henkilökohtaista koskemattomuutta koskevaan 3.1 artiklaan sisältyy luettelo erityisistä vaatimuksista ja kielloista, joita on noudatettava lääketieteen ja biologian alalla. Yksi näistä kielloista on kielloista hankkia taloudellista hyötyä ihmisruumista ja sen osista sellaisenaan.

Hedelmöityshoitoasetuksen 4 §:ssä säädetään luovuttajalle maksettavista korvauksista. Asetuksen 4.1 §:n mukaan luovuttajalle voidaan korvata luovutuksesta aiheutuneet kustannukset ja ansionmenetykset enintään todellisen suuruusina. Ansionmenetyksenä henkilölle, jolla ei ole ansiotuloja tai joka luovuttaa munasoluja tai siittiöitä vapaa-aikanaan, voidaan maksaa enintään työttömyysturvalain (1290/2002) 6 luvun 1 §:n 1

² HE 3/2006 vp, s. 42–43.

³ Ks. biolääketiedesopimuksen selitysmuistio, kohta 131. CETS 164 - Explanatory Report to the Convention for the protection of Human Rights and Dignity of the Human Being with regard to the Application of Biology and Medicine: Convention on Human Rights and Biomedicine.

LUONNOS

VN/18228/2025

momentin mukaisen peruspäivärahan suuruinen korvaus niiltä päiviltä, joina hän on luovutuksen mahdollistamiseksi joutunut käymään palvelujen antajan tai tämän osoittaman muun tahon luona tutkimuksissa tai varsinaisessa luovutuksessa. Korvauksen saamiseksi on pyydettyä esitettävä tarpeelliset kuitit, palkkatodistus tai muut vastaavat asiakirjat.

Hedelmöityshoitoasetuksen 4.2 §:n mukaan munasolujen luovuttajalle voidaan 1 momentissa säädetyn lisäksi korvata muuna haittana luovutuksen aiheuttamasta henkisestä ja ruumiillisesta rasituksesta, epämukavuudesta sekä jokapäiväisten toimintojen rajoittumisesta enintään 250 euroa luovutuskertaa kohden. Hedelmöityshoitoasetus on tullut voimaan 1.9.2007. Munasolujen luovuttajalle maksettavaa haittakorvausta ei olla korotettu asetuksen tultua voimaan. Nykytilassa etenkin hedelmöityshoitoihin luovutettavista munasoluista on pulaa.⁴

Munasolujen luovutusprosessiin kuuluu useita vastaanottokäyntejä ja tutkimuksia, näytteiden ottoa, usean päivän kestävä hormonistimulaatio, munasolujen keräys ja jälkitarkastus. Munasolujen keräyksen jälkeen kirjoitetaan lyhyt sairausloma. Munasolujen luovutus vaatii siis luovuttajalta usean käynnin palvelun antajalla ja munasolujen luovuttaminen on fyysisesti vaativaa.

Hedelmöityshoitoasetusta muutettaisiin siten, että munasolujen luovuttajalle maksettavaa haittakorvausta korotettaisiin 250 eurosta pyöristettynä 350 euroon. Korotus vastaa suurin piirtein kansaneläkeindeksin muutosta. Muutoksen tarkoituksena on varmistaa, että munasolujen luovuttamisesta voi saada jatkossakin luovutuksesta aiheutuvaa haittaa vastaavan korvauksen.

Haittakorvauksen korotuksen lisäksi hedelmöityshoitoasetuksen valtion virastoihin liittyvää terminologiaa päivitetäisiin ja muun uudemman lainsäädännön voimaantulon myötä asetuksen tarpeettomaksi tulleet säännöksiä kumottaisiin. Valtion aluehallintouudistukseen liittyvää nykytilaa on kuvattu hallituksen esityksen (HE 13/2025 vp) jaksossa 2.2.2.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1938, annettu 13 päivänä kesäkuuta 2024, ihmisessä käytettäväksi tarkoitettujen ihmisperäisten aineiden laatu- ja turvallisuusvaatimuksista ja direktiivien 2002/98/EY ja 2004/23/EY kumoamisesta, jäljempänä *SoHO-asetus*, mahdollisia vaikutuksia hedelmöityshoitoasetukseen tullaan arvioimaan sosiaali- ja terveysministeriössä myöhemmin.

4. Pääasialliset vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Asetusmuutoksessa esitetään munasolujen luovuttamisesta maksettavaan haittakorvaukseen tasokorotusta kansaneläkeindeksin mukaisesti vuoden 2007 tasosta (250 eurosta) vuoden 2026 tasoon (347 euroa), eli pyöristettynä 350 euroon. Vuodessa on noin 100 munasolujen luovutuskertaa ja korotus nykytasoon olisi 100 euroa luovutuskertaa kohden. Arvioidaan, että tasokorotuksen kustannus olisi siten julkisella sektorilla korkeintaan noin 10 000 euroa vuodessa verrattuna nykytasoon. Yliopistosairaalat ja vastaavasti yksityiset klinikat maksaisivat korotuksen luovuttajilleen. Asetusmuutoksen myötä hyvinvointialueiden yleiskatteelliseen momenttiin 28.89.31 aiheutuisi 10 000 euron vuosittainen lisäkustannus vuodesta 2026 alkaen.

Arviolaskelma perustuu Valviran lakisääteisen Luoteri-rekisterin tietoihin. Luoteri-rekisteriin on kirjattu vuonna 2023 munasolun luovuttajia 382 (siittiöluovuttajia 221 ja alkionluovuttajia 45). Luoteri-rekisterissä ovat sekä yksityisen että julkisen sektorin luovuttajat. Yksi munasolun luovuttaja voi luovuttaa munasoluja useamman kerran, yleensä kuitenkin korkeintaan 2–3 kertaa. Alkionsiirtoja luovutetuista munasoluista saaduilla alkioilla

⁴Toimenpiteitä lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi – Väestöpoliittisen ohjelman valmistelutyöryhmän muistio, s. 22.

LUONNOS

VN/18228/2025

tehtiin vuonna 2023 144 kappaletta. Yhdestä luovutuskerrasta saatetaan saada useampia käyttökelpoisia alkioita. Munasolunluovutuskertoja voidaan arvioida toteutettavan julkisella sektorilla vuosittain noin 100 ja joka tapauksessa alle 150.

4.2 Muut vaikutukset

Haittakorvauksen korotus on ollut eräs väestöpoliittisen työryhmän esittämä lyhyen aikavälin toimenpide lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi.⁵ Haittakorvauksen korotus saattaisi osaltaan vähentää hoitoihin luovutettujen munasolujen pulaa, kun munasolujen luovuttamisesta saisi luovutuksesta aiheutuvaa haittaa vastaavan korvauksen.

Muut asetukseen tehtävät muutokset ovat teknisluonteisia. Valtion aluehallintouudistuksen vaikutuksia on kuvattu hallituksen esityksen (HE 13/2025 vp) jaksossa 4.

5. Lausuntopalaute

(Täydennetään lausuntokierroksen jälkeen)

6. Säännöskohtaiset perustelut

3 §. Luovuttajan tunnus. Pykälän 2 momentissa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto muutettaisiin tehtävän siirtämisen vuoksi Lupa- ja valvontavirastoksi.

4 §. Luovuttajalle maksettavat korvaukset. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että munasolujen luovuttajalle voitaisiin korvata muuna haittana luovutuksen aiheuttamasta henkisestä ja ruumiillisesta rasituksesta, epämukavuudesta sekä jokapäiväisten toimintojen rajoittumisesta enintään 350 euroa luovutuskertaa kohden. Munasolujen luovuttajalle maksettavan haittakorvauksen suuruus on ollut 250 euroa vuodesta 2007 alkaen. Haittakorvauksen korotuksen tarkoituksena on varmistaa, että munasolujen luovuttamisesta voi saada jatkossakin haittaa vastaavan korvauksen.

5 §. Toimintatiedot. Pykälän 1 momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Nykytilassa yleisestä tiedonsaantioikeudesta liittyen terveyspalvelujen valvontaan säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetussa laissa (741/2023). Säännös on päällekkäinen etenkin sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain 45 §:n kanssa, jonka mukaan sosiaali- ja terveysministeriöllä, Valviralla ja aluehallintovirastolla on oikeus maksutta ja salassapitosäännösten estämättä saada palvelunjärjestäjältä ja terveyspalveluntuottajalta lain mukaisten tehtäviensä suorittamista varten välttämättömät tiedot. Eduskunta on hyväksynyt hallituksen esitykseen HE 13/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen, jossa on ehdotettu, että sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain 45 §:ssä viitattaisiin Valviran ja aluehallintoviraston sijasta jatkossa Lupa- ja valvontavirastoon.

Pykälän 2 momentissa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto muutettaisiin tehtävän siirtämisen vuoksi Lupa- ja valvontavirastoksi.

Pykälän 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Nykytilassa Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen tiedonsaantioikeudesta säädetään laissa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta (668/2008). Säännös on päällekkäinen etenkin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain 5 h §:n kanssa, jonka mukaan kun Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toimii 2 §:n 1 momentin 4 c kohdassa tarkoitettuna tilastoviranomaisena, kunnat, kuntayhtymät, valtion viranomaiset sekä julkiset ja yksityiset sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajat ovat velvollisia antamaan laitokselle sen pyynnöstä sellaiset sosiaali- ja terveydenhuoltoon kuuluvaa

⁵ Valtioneuvoston julkaisuja 2025:35.

LUONNOS

VN/18228/2025

toimintaansa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä tilastojen laatimisen kannalta ja jotka eivät sisällä tunnistetietoja.

Koska 1 ja 3 momentin sääntelyt kumottaisiin, pykälässä olisi jatkossa vain yksi momentti.

7. Voimaantulo

Ehdotetaan, että asetus tulee voimaan 1.1.2026.

Esitetään, että sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksen hedelmöityshoidoista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta.